

KONGRE BAŞKANI MAARİF VEKİLİ HASAN-ÂLİ YÜCEL'İN NUTKU

Büyük Reiscümhurumuz,
Kongrenin Sayın Üyeleri;
Üçüncü Kongresini açtığımız Türk Tarih Kurumu'nu düşünen,
kuran, koruyan Ulu Atatürk'ü derin saygı ve sevgiyle anarım.

Arkadaşlarım,

Atatürk'ün Türk milletine kutsal ve kıymettar yadigârları az değildir. Fakat bunlar arasında medeniyet ve millet anlayışı, bize ölümünden sonra kalan ana fikir miraslarından ki, Dil ve Tarih davaları bu fikirlerden çıkmıştır. Faniliğe, beşer eserleri içerisinde fikir kadar göğüs gerip dayanan yok denilse yeridir. Onun için, Dil ve Tarih inkılâplarını bu bakımdan da beyinlerimize ve yüreklerimize sindirmekle, Ebedî Önder'e karşı en büyük vazifelerimizi yapmakta olduğumuza inanıyoruz.

Çok kereler büyük fikirler, tersine istikamette olan düşüncelere tepki halinde doğmuşlardır. Türk Milletinin oluş ve yürüyüşü hakkında köklü kanaat olarak nesillere aşılana ve hemen son yüz seneyi dolduran düşünüşte, Tarih tezinin bu düşünüşte tepki oluşu, gören gözler için karanlık değildir. Arka arkaya bir kaç nesle geniş manasında tarih hocalığı etmiş ve kültür hayatımızda temiz bir ad bırakmış olmasına rağmen, Türk Milletini anlayışta hakikatten ne derece uzak olduğu şimdi tekrar edeceğim sözlerinden anlaşılacak olan Abdurrahman Şeref merhum, şunları söylemekten çekinmiyor: "Avrupayı garka-i hun eden Hunlar ve ilayevmina muhafaza-i milliyet eden Macarlar ve Bulgarlar, kabail-i Turaniyeden idi. Fakat Türkler faaliyet-i maddiyeleri raddesinde faaliyet-i zihniye gösterememiş idiler. Çünkü ihtiraat-ı fikriye ve terakkiyat-ı medeniyeleri hakkında tarihte hiç bir eser yoktur. Garben medeniyet-i İslâmiyenin ve şarkan Çin medeniyetinin pek kolay mahkûmu olmaları da bundan nâşidir.,,

Çin tarihlerinde ve Asya'nın hemen her yerinde görülen izler, Zübdetülkısas müellifinden daha canlı olarak halâ mevcut iken, İslâm medeniyeti dediğimiz medeniyetin bütün bel kemiğini bilimde, fikirde

ve sanatta Türkler teşkil etmişken, bütün bunların delilleri ise kolayca ortaya konulabilir halde iken, Türkleri sadece döğüşken bir ırk olarak göstermekteki hata, Abdurrahman Şeref merhuma has değildi. İşte genç subaylık yaşından Başkumandanlığına kadar, Türk denilen ve medeniyetsizlikle itham edilen bu varlığın özü ile arasız temasta bulunan Atatürk, savaş meydanlarında ve her türlü işin başında yüksek kabiliyetini gördüğü bu insanlar hakkında, kendi görüşleriyle biraz önce nümunesini verdiğim söyleyişler arasındaki tezadı dımağında barıştıramadı. Gözü ile gördüğü hakikatı, ilim denilen otoritenin ters söylemesini asla kabul etmedi. Okullarda okunan tarih kitaplarıyla, garplı müelliflerin eserlerini bizzat incelemeye başlaması, bu konuda dımağında burkulan soru işaretini çözmek içindi. Denilebilir ki tarih tezi Atatürk'ün zekâsında, doğrudan doğruya tanıdığı Türk Milletinin özünden doğmuştur.

Orta Asya'yı kaynak ve bugünkü Türkiye'yi özyurt alan Tarih tezi, Cumhuriyet nesillerine, ilk ağızda, yanlışları silen bir hakikat ışığı getirdi. Türkler dövüşkendir, fakat yaşamak için dövüşürler ve bunu yapabilmek için de medeni vasıtaları ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde yaratır ve bunları kullanmaya muktedir olurlar. Kitaplara müracaat etmeden, kitaplara da esas olan hayata bakacak olursak, bu davanın doğruluğuna en büyük delil Cumhuriyetin 15 gün önce tamamladığımız yirmi yılındaki medeniyet eserleridir. Kaldı ki bilimin objektifliği arkasına saklanarak en geniş şekilde öznel duygulara kapılan bir kısım bilgilerin yanlış geleneğine tutulmamış garplı fikir adamları içerisinde, davamızdan önce ve sonra, bize kuvvet verecek ve doğru yolda olduğumuzu gösterecek delilleri ortaya koyanlar da vardır.

Tarih tezinin, bilim bakımından, milletler arası değerine böylece dokunduktan sonra onun, Cumhuriyet nesillerini kendi öz varlıkları üstünde düşündürmesini, bir önemli nokta olarak mülâhaza edebiliriz. Tarih, milletlere, insanlığın, tek varlık olduğunu gösterir ve o varlık içerisinde her milletin - kararınca ve kaderince - bir vazife almış bulunduğuna işaret eder. Onun için, millî birlikler ve insanlık içinde, yüksek ülküde beraberlikler, tarih bilgisinden çıkar. Biz, Atatürk'ün ölümünden sonra millî ülkümüzün insanlaşmış bir sembolü olarak Şefimiz İnönü'nün etrafında bu duygu ile toplandık. Millî birliği yalnız bu günün müşterek hisle-

ri halinde görmek, hatadır. Çünkü millî birlik dediğimiz kavram, muayyen bir zamana münhasır, statik, durucu bir kavram değildir. Millî birlik, en eski geçmişlerden bu güne kadar gelen ve bu günden ileri zamanlara atlayan canlı, hareketli, dinamik bir fikirdir. Tarih olmaksızın ve tarihe bakışta bir kaynaktan çıkmaksızın bu birliği ne duymaya, ne anlamaya imkân vardır. Tarih tezi ile yalnız kendi tarihimize bakmış olsaydık, bu anlayışa yükselemedik. Biz, bütün dünya olaylarını bitaraf olmanın en üstün imkânı ile görüp gösteriyoruz. Nakilciliğin her medenî memleket biliminde iflâs ettiği bir devirde, ancak taş, yazı, yapı ve benzerleri kanıtlara dikkatimizi çevirerek, hakikatı bu yönde çıkarmayı isteyenlerden ayrı bir yol tutmuş olmuyoruz.

Tarih teziyle, geleneği kuvvetli bir doğmatizmden kurtulduk; tarih araştırmalarında tenkitçi bir ruh kazanmış olduk. 1931 yılında Türk Tarih Kurumu'na yazdığı bir mektupta Atatürk şöyle diyor :

“ Biz daima hakikat arıyan ve onu buldukça ve bulduğumuza kani oldukça söylemeğe cesaret gösteren insanlar olmalıyız. „

Tarih Kurumu, toprak altı araştırmalarında, ana kaynakların yayımında, arşiv incelemelerinde, kitabelerin tesbitinde, tarihî anıtların açılanmasında bu düsturu daima esas tutmuştur. Çünkü tarih gibi öznel görüşe çok müsait olan bir bilim alanında, her kim tarafından söylenilmiş olursa olsun, her hangi bir anlatışa tenkitsiz hakikat diye bakmak, safderanlık olur. Bununla, şarklı ve garplı bütün bilginlere toptan itimad göstermiyoruz zannı hasıl olmasın. Bizim bilim anlayışımız, böyle toptan bir inkârcılığa müsait değildir. Kabulde ve redde, her zaman ihtiyatlı ve delil arayıcıyız. Sümer medeniyetinin, Turanlı bir medeniyet olduğu söylendiği zaman ona isyan edea bilginlere inanmıyorsak, bu inanmayışın mânası, ancak hakikat olmıyana inanmayıştır. Biz, tarih hakikatlerini yalnız işine gelenlerle görenlerden değiliz. Bir olay, yeter delillerle karşımıza çıktığı zaman, istemediğimiz bir vasıfta olsa bile, onu da kabule ve ifadeye cüret edecek haldeyiz. Türk Tarih Kurumu'nun her türlü yayınları, bu tarafsızlığın başlı kanıtlarıdır.

Arkadaşlarım,

Her yeniye, doğru da olsa, tepki duymak; tabiat kanunlarından birinin insanlıktaki tecellisinden başka bir şey değildir. Bil-

ginlerin müdahanesinde cihanın harap olmasına en büyük sebebi görenlerden biri olarak arz ediyorum ki, hakikat bellenen bir fikire kaypaklık etmeden sadakatle verilmiş olan bir hayat, mukadderin en yüce mükâfatına ermiş sayılır. Tarih tezinin ışığı altında durmadan ve dönmeden çalışanları, bu manevi mükâfatın sahipleri olarak tebci ederim. Bu yolda Kurumumuza ve devamıza derece derece emek vermiş olan eski Başkanımız Yusuf Akçura'yı, Asbaşkanlarımız Samih Rifat ve Halil Ethem Eldem'i, Umumi kâtibimiz Reşit Galip'i, üyelerimiz Ahmet Refik, Ahmet Ağaoğlu, Vasıf Çınar, Necip Âsım, Cevdet İnanç Alp, Hasan Fehmi Turgal'ı, aramızdan ayrılmış dava arkadaşlarımız olarak, ben de hürmetle yâdedirim.

Sayın arkadaşlarım,

Okullarımız ve memleket kültürünü idare ile vazifelendirilmiş olan Maarif Vekilliği, Türk Tarih Kurumuna öğretim bakımından da minnet duymaktadır. Tarih meselelerinde fakültelerimizin seçkin bilginlerini de bağına almış olan Türk Tarih Kurumu, bu konuda bizim en kıymetli desteğimizdir. Ona, bütün teşkilât ve imkânlarımızla candan yardımcı olmayı köklü ödevlerimizden sayıyoruz.

Bu vesile ile, beraber çalışmış ve çalışmakta olduğum Başkan arkadaşlarım Hasan Cemil Çambel ile Şemseddin Günaltay'a bize yardım ve işimizi kolaylaştıran ilgilerinden dolayı huzurunuzda teşekkür ederim.

Kongrenin değerli üyeleri,

Türk Tarih Kurumu, özlü vazifelerini başarırken, Atatürk'ün büyük halefi, Millî Şefimiz İnönü'nün yüksek koruyuculuğunu kendine feyizli bir kaynak bilmekte ve bulmaktadır. Kurumumuzun çalışmalarıyla, her türlü yayınlariyle, tarihimizin her devrini açıklayıcı eserlerin vücut bulmasıyla, gün gün alâkadar olan Millî Şefimize, bana bahşetmek lütfunda bulunduğunuz sıfatıyla ve sizin de özden duygularınıza tercüman olduğuma inanarak derin şükranlarımı, minnetlerimi sunarım.

Kongre, başarılı ve kutlu olsun.